

Debatt

"Immaterialrätten är till för skaparen — inte företagen"

Om innovatörer/uppfinnare och andra problemlösare ska ha råd och motiv att fortsätta stå för lejonparten av all problemlösning och teknisk utveckling, måste deras betydelse en gång för alla identifieras och erkännas, skriver Örjan Strandberg, Stockholms Innovatörskrets, i en replik.

I den amerikanska konstitutionen från 1789 fördes copyright in som ett sätt att säkra att samhället utvecklades tekniskt, till exempel genom uppfinningar, skriver Örjan Strandberg i en replik. Bilden visar president George Washingtons personliga exemplar av handlingarna från den första kongressen 1789 med bland annat den amerikanska konstitutionen. Foto: Alex Brandon/AP (Arkiv 2012)

REPLIK | IMMATERIALRÄTT

☞ *Alltmer förefaller det som att immaterialrätt uppfattas som företagens och industrins angelägenhet.*

Ibland hamnar debatter i undervegetationen av själva ämnet. Polemik semantik och teknikaliteter tar ibland överhanden framför debattens själva kärnfråga.

När det handlar om innovation — och i synnerhet immaterialrätt — så är syftet med den tidigaste dokumenterade immaterialrätten, att säkra att individer fortlöpande utvecklar nya saker; idéer, uppfinningar, kultur, musik, konst, innovation med mera, till gagn för samhälle och civilisation.

Av den anledningen instiftade man ursprungligen immaterialrätt. På 1600-talet benämndes den privilegiebrev, vilka gav till exempel boktryckare en ensamrätt att sälja det man tryckt under ett visst antal år.

År 1710 insåg man i England att framför allt upphovsmannen — inte bara distributören — måste säkras avkastning på sin intellektuella arbetsinsats. Därav Statute of Queen Anne.

I den amerikanska konstitutionen från 1789, fördes copyright in som ett sätt att säkra att samhället utvecklades tekniskt, till exempel genom uppfinningar. Genom att individen fick ensamrätt att åtnjuta avkastningen på sin investerade tid, sitt arbete och sina omkostnader, säkrades att individer fortlöpande gjorde dessa uppoffringar och fortsatte ta personliga risker.

Detta är själva fundamentet för immaterialrätt.

Alltmer förefaller det dock som att immaterialrätt/upphovsrätt/copyright/kopieringsrätt uppfattas som företagens och industrins angelägenhet. Regeringens pågående kampanj att medvetandegöra företagen om vikten av deras immateriella rättigheter antyder just detta (SvD Debatt 3/1).

Men om immaterialrätten syftar till att främst säkra att exploitörsledet är de som ska ha en garanti att få kapitalisera på idébärarnas arbete, motverkar detta på både lång och kort sikt själva vitsen med immaterialrätt. Då avvecklar man själva incitamentet för individer att offra tid, arbete och pengar på att uppfinna nytt, lösa samhällsutmaningar eller ta fram ny konst och kultur.

Det förefaller ha skett en glidning de senaste decennierna. Immaterialrätten är tillkommen främst för att skydda och promovera skapare och idébärare, inte i första hand exploitörer, licensiärer eller återförsäljare — hur stora dessas företag än må vara.

De stora rättsliga inträngen och övergreppen som återkommande tillåts ske mot uppfinnare, på grund av att immaterialrätten för individer är svag, hotar faktiskt företagen själva, genom att idébärarna/utvecklarna lägger ned, ger upp, försätts i konkurs eller — till och med — begår självmord.

Om innovatörer/uppfinnare och andra problemlösare ska ha råd och motiv att fortsätta stå för lejonparten av all problemlösning och teknisk utveckling, måste deras betydelse en gång för alla identifieras och erkännas, så att staten även säkrar deras överlevnad genom såväl de ekonomiska stödsystemen som en fungerande rättssäkerhet på immaterialrättsområdet.

För Sveriges individuella innovatörer/uppfinnare fungerar tyvärr inget av detta i dag.

Örjan Strandberg
ordförande för Stockholms Innovatörskrets
utbildare SAE Institute

Örjan Strandberg Foto: Privat

Så kontaktar du SvD Debatt:

Redaktör: Carina Stensson, Biträdande redaktör: Carl-Johan Bilkenroth, Mejl: debatt@svd.se, Telefonnummer: 08-135149,

Twitter: @SvDDebatt, Facebook: SvD Debatt